

Komisja Europejska proponuje trwałe odejście UE od importu gazu z Rosji

Agata Łoskot-Strachota

17 czerwca Komisja Europejska (KE) opublikowała propozycję rozporządzenia mającego doprowadzić do rezygnacji krajów unijnych z importu gazu i ropy z Rosji. W dokumencie zasugerowano w szczególności:

- wprowadzenie zakazu importu gazu z Rosji za pośrednictwem gazociągów lub w formie skroplonej, w sposób stopniowy, zależny od typu i czasu zawarcia kontraktów, mający w całości wejść w życie do końca 2027 r. Ma temu towarzyszyć zakaz świadczenia rosyjskim podmiotom długookresowych usług w terminalach LNG w Unii Europejskiej;
- reguły pozwalające na wdrożenie i monitorowanie powyższego zakazu oraz rezygnację z importu ropy, m.in. za pomocą krajowych planów dywersyfikacji dostaw gazu i ropy;
- przepisy w ramach poprawek do rozporządzenia o bezpieczeństwie dostaw gazu – umożliwiające lepszą ocenę bezpieczeństwa dostaw gazu do UE (zob. Aneks).

Propozycja stanie się jeszcze przedmiotem prac Parlamentu Europejskiego i Rady UE, a ostateczny kształt dokumentu będzie zależał od zmian zaproponowanych przez te instytucje. Rozporządzenie bazuje na przepisach prawa handlowego i energetycznego UE, a więc do jego przyjęcia potrzeba większości kwalifikowanej, a nie jednomyślności. Pozwala to ominąć zapowiedziany przez Węgry i Słowację sprzeciw. Dodatkowo, aby umożliwić firmom zrywanie kontraktów bez ponoszenia kar umownych, KE dookreśla, że wejście w życie zakazu stanowić będzie *force majeure* (siłę wyższą).

Ogłoszenie propozycji rozporządzenia w kontekście wojny izraelsko-irańskiej oraz niepewności co do polityki kluczowego partnera – USA – potwierdza wolę polityczną Brukseli finalizacji odejścia UE od sprowadzania rosyjskiego gazu. Nie wiadomo jednak, czy w związku z rosnącą niestabilnością oraz jej wpływem na rynki ropy i gazu na świecie większość państw członkowskich podtrzyma poparcie dla zaproponowanych przez KE działań.

Komentarz

- **Dokument konkretyzuje zapowiedziane w „mapie drogowej” z maja br. działania na rzecz odchodzenia od importu gazu z FR** (zob. [Plan Komisji Europejskiej odchodzenia od importu rosyjskich surowców energetycznych](#)). Brak w nim jednak instrumentów prawnych mogących wspierać odchodzenie od rosyjskiej ropy przez wciąż sprowadzające ją państwa środkowoeuropejskie (niewykluczone, że będzie temu służyła likwidacja

wyłączenia południowej nitki ropociągu Družba spod sankcji unijnych). Nie ogłoszono też żadnych formalnych instrumentów mających sprzyjać zrzucaniu przez UE zależności od rosyjskiego uranu i paliwa jądrowego oraz usług w całym cyklu atomowym. Niewykluczone, że odłożono to w czasie ze względu na znacznie większe trudności w wycofywaniu się ze współpracy z Rosją w tym obszarze.

- **Projekt rozporządzenia potwierdza wolę polityczną KE – mocno w tym względzie dopingowanej przez prezydencję Polski w Radzie UE – zakończenia importu gazu z FR.** Inicjatywa ta cieszy się poparciem większości krajów członkowskich, w tym Niemiec, co pokazała rada energetyczna UE z 16 czerwca, której jednym z podstawowych tematów było właśnie zrywanie ze sprowadzaniem rosyjskich surowców. Zgodnie z wypowiedzią unijnego komisarza ds. energii Dana Jørgensena celem KE jest całkowite i trwałe odejście od tamtejszego gazu. Ma to być potrzebne do wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego UE w czasie wojny na Ukrainie i niefinansowania kraju agresora.
- **Komisja planuje też wyeliminować możliwość instrumentalizowania przez Rosję dostaw gazu w czasie pokoju,** zapewnić stabilne i przewidywalne warunki na rynku, sprzyjać osiągnięciu celów unijnej polityki klimatycznej, wreszcie – zapewnić spójność wewnątrz UE. Zaproponowane podstawy prawne, według których do przyjęcia rozporządzenia potrzeba większości kwalifikowanej głosów państw członkowskich, mają umożliwić ominięcie już zapowiedzianego sprzeciwu Węgier i Słowacji. Komisja wskazuje także – powołując się na art. 207 TFEU oraz 21(3) TEU – na wymóg zgodności unijnej polityki handlowej z kluczowymi celami polityki zagranicznej UE. Zaakceptowanie dokumentu i jego wejście w życie z zachowaniem tych interpretacji prawnych otwierałoby drogę do dalszych, spójniejszych działań również w ramach innych obszarów polityki handlowej.
- **Planom UE nie sprzyja sytuacja międzynarodowa.** Negatywnie na rynki ropy i gazu oraz poziom niepewności wpływa w szczególności – poza zmianami w polityce USA i związanym z nimi niepokojem o przyszłość amerykańskich sankcji na rosyjskie surowce – intensyfikująca się wojna izraelsko-irańska. Już w pierwszych jej dniach dało się zauważyć, że przekłada się ona na wzrosty cen zarówno ropy, jak i gazu także na europejskich giełdach. Co więcej, już odbiła się na dostępności izraelskiego gazu (ze względów bezpieczeństwa zamknięto eksploatację dwóch z trzech największych złóż) i sytuacji na rynkach regionalnych (Egipt i Jordania wdrażają działania awaryjne w sektorze energetycznym). Samo ryzyko ewentualnej eskalacji odzwierciedlają poziomy cen na giełdach, natomiast jej urzeczywistnienie może dotknąć nie tylko olbrzymie złoża i moce produkcyjne Iranu, lecz także drożność cieśniny Ormuz, newralgicznej dla dostaw na światowe rynki ok. 20% LNG, tj. całego eksportu z Kataru (szerzej zob. [Ataki Izraela na Iran – konsekwencje dla rynków ropy i gazu](#)). Wszystko to podraża gaz, może komplikować m.in. zapewnianie jego magazynów przed kolejną zimą, jak również oddziaływać na nastroje i gotowość państw członkowskich (także innych niż Węgry i Słowacja, które otwarcie sprzeciwiają się propozycjom KE) do akceptacji ambitniejszych przepisów i szybkiego odchodzenia od pozostałego importu z FR.

ANEKS

Kluczowe propozycje zawarte we wniosku KE w sprawie nowego rozporządzenia dotyczącego stopniowego wycofywania się z importu rosyjskiego gazu ziemnego, poprawy monitorowania potencjalnych zależności energetycznych oraz zmiany rozporządzenia (UE)

2017/1938

1. Wprowadzenie stopniowego zakazu importu gazu ziemnego z Rosji do UE poprzez:

- obowiązujący od 1 stycznia 2026 r. zakaz zawierania nowych kontraktów na dostawy surowca w formie gazociągowej lub skroplonej,
- obowiązujący od 17 czerwca 2026 r. zakaz sprowadzania gazu na podstawie kontraktów krótkoterminowych zawartych przed 17 czerwca 2025 r. (i niemodyfikowanych po tej dacie),
- obowiązujący od 1 stycznia 2028 r. nakaz zakończenia krótkookresowych kontraktów na dostawy do państw śródlądowych, jeśli owe umowy są powiązane z kontraktami długookresowymi na dostarczanie rosyjskiego gazu do tych państw,
- obowiązujący od 1 stycznia 2028 r. nakaz zakończenia importu na podstawie kontraktów długoterminowych zawartych przed 17 czerwca 2025 r. (i niemodyfikowanych po tej dacie).

2. Wprowadzenie obowiązującego od 1 stycznia 2026 r. zakazu świadczenia usług rosyjskim podmiotom w terminalach LNG w Unii Europejskiej. Okres przejściowy – do 1 stycznia 2028 r. – może zostać zagwarantowany podmiotom, które zawarły kontrakt na świadczenie takich usług przed 17 czerwca 2025 r.

3. Zwiększenie dostępności i przejrzystości danych dotyczących importu gazu z Rosji i świadczenia usług w terminalach LNG poprzez rozszerzenie roli urzędów celnych, regulatorów, Agencji ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER) oraz KE.

4. Dookreślenie zasad i terminów tworzenia krajowych planów dywersyfikacji dostaw gazu ziemnego i ropy oraz roli KE i Gas Coordination Group w ich tworzeniu i wdrażaniu.

5. Poprawki do Rozporządzenia (EU) 2017/1938 dotyczącego środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego mające na celu zwiększenie możliwości monitorowania bezpieczeństwa dostaw gazu do UE, w szczególności odnoszące się do gazu z Rosji.

Projekt rozporządzenia opiera się na podwójnej podstawie prawnej, tj. na art. 207 TFUE (dotyczącym polityki handlowej) oraz art. 194 ust. 2 TFUE (dotyczącym polityki energetycznej).